

Projektrapport från Institutionen
för pedagogik

NR 1:2006

Yrkesdagbok - reflektion - mentorskap

Tre redskap i lärarutbildningen

Sonja Kihlström, Elisabeth Andersson,
Birgitta Davidsson och
Iréne Arvidsson

Yrkesdagbok - reflektion - mentorskap

Tre redskap i lärarutbildningen

Sonja Kihlström, Elisabeth Andersson,
Birgitta Davidsson och
Iréne Arvidsson

Innehållsförteckning

Förord	2
INLEDNING	3
BAKGRUND OCH PROBLEM	4
SYFTE	7
METODER OCH GENOMFÖRANDE	8
Reflektion som redskap	8
Mentor och mentorsgrupp som arena och redskap	9
Dagboksskrivande som redskap	9
TIDSPLAN INKLUSIVE UTVÄRDERING	11
FÖRVÄNTAT RESULTAT	13
SPRIDNING AV RESULTAT	14
Referenser	15
English summary	18

Förord till arbetsrapporter i projektet ”Yrkesdagbok - mentorskap - reflektion. Tre redskap i lärarutbildningen.

Vid Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik, pågår sedan 2004 ett forsknings- och utvecklingsprojekt, Yrkesdagbok – reflektion – mentorskap. Tre redskap i lärarutbildningen. Projektet finansieras av Rådet för högre utbildning och löper över tre år. Det övergripande syftet för projektet är att med utgångspunkt i studenters dagboksskrivande utveckla redskap för att stödja det individuella såväl som det kollektiva lärandet. I projektet deltar tre olika aktörer, studenter, mentorer och forskare knutna till lärarutbildningen. Mentorn, dvs. en lärare med förankring i förskolans eller skolans verksamhet ses som en viktig aktör på två plan dels som medskapare i studenternas lärande dels som medskapare i en egen läroprocess vad gäller att utveckla förmåga att problematisera begreppet reflektion i relation till studenter och deras lärande. Till projektet finns också knutet en utvärderare.

Vi som arbetar inom projektet har som ambition att fortlöpande informera om arbetet till dem som kan vara intresserade av att veta hur arbetet fortskrider. Istället för några få, omfattande rapporteringar har vi valt att publicera skrifter som har karaktär av arbetsrapporter och som dokumenterar delar av det pågående arbetet inom projektet. Av naturliga skäl får därför rapporterna varierande innehåll och varierande grad av ”vetenskaplig tyngd”.

Det är projektmedlemmarnas önskan att studenter, lärarutbildare, lärare i förskola och skola, forskare och andra alla skall hitta den information de söker om projektet i våra rapporter. Vi önskar också att läsarna skall inspireras att reflektera vidare kring de frågor som behandlas i rapporterna.

Den här rapporten, nr 1 i serien, utgör i stora drag den ansökan som skickades in till Rådet för högre utbildning våren 2003. Här finns projektets teoretiska och metodiska utgångspunkter och ramar liksom projektets uppläggning beskrivna.

Borås i maj 2006

Sonja Kihlström
Elisabeth Andersson
Birgitta Davidsson
Ingamay Larsson
Irène Arvidsson

Hemsida: www.hb.se/ped/yrm

INLEDNING

Vår pedagogiska idé avser att utveckla användningen av yrkesdagbok, reflektion och mentorskap inom lärarutbildningen. Projektet tar utgångspunkt i Prop. 1999/2000:135 En förnyad lärarutbildning och propositionens betoningen på målet att i lärarutbildningen utbilda ”reflekterande lärare”. Föreliggande ansökan har utvecklats i samarbete mellan lärare vid Institutionen för pedagogik (Adjunkt Elisabeth Andersson, lektor Birgitta Davidsson, lektor Sonja Kihlström och adjunkt Inga-Maj Larsson) och den pedagogiska handledaren vid Centrum för lärande och undervisning (Irene Arvidsson), Högskolan i Borås.

BAKGRUND OCH PROBLEM

Att studenter inom lärarutbildning på uppmaning av sina lärare skriver dagbok är ingen ny företeelse (Berglund 1988). Inte heller att de uppmanas att reflektera över vad de läst eller varit med om under ”sin praktik” (Emsheimer, 2002). Det som är nytt i denna studie är hur vi vill förena yrkesdagbok, reflektion och mentorskap¹ som integrerade redskap i undervisningen.

Sedan 1997 har yrkesdagbok och reflektion betonats inom lärarutbildningen i Borås (Utbildningsplan 1997-12-03; Davidsson m.fl. 1999; Lategan, 2002). Dagboksskrivandet har haft som syfte att stimulera studenterna till att registrera och beskriva exempel från olika delar av lärarutbildningens undervisning. Utifrån dessa exempel har studenten uppmanats, att både enskilt och tillsammans med andra studenter och med lärarutbildare i olika grupper, reflektera över det som skrivits ner (Davidsson, 1997; Davidsson m.fl., 1999) I Davidsson & Boglind, (2000) argumenteras för att reflektion skall leda till utveckling i dialog med medstudenter, lärare och forskning. Hur har detta lyckats?

Hittillsvarande erfarenheter visar att de metoder som använts behöver utvecklas både vad gäller studenters lärande och lärarutbildares undervisning. Inom forskningsprojektet, Lära till lärare² har studenters dagbokstexter utgjort en stor del av det datamaterial som analyserats (Andersson, 2002; Davidsson m.fl. 1999, Eriksson m.fl., 1999, Strömberg, 2001, Eriksson, 2001,). Dessa analyser visar att lärarutbildningen hittills inte gett studenter metoder för att yrkesdagboken skall bli det utvecklingsredskap som var tänkt (Anderssons, 2001). Studierna visar att yrkesdagboken används för dokumentation och minnesanteckningar av sådant som upplevs bra att komma ihåg. Man ser dagboken som en källa att återvända till för att få ”tips”. Den utgör en form av anteckningsblock. De flesta studenter skriver sporadiskt och om sådant som dyker upp. Många studenter finner idén med att skriva yrkesdagbok bra, men vet inte riktigt hur de skall skriva. Behovet av stöd och mera konkreta instruktioner framstår tydligt i enkätsvaren. Det är enligt enkätsvaren ovanligt att studenter reflekterar, analyserar och värderar det man upplevt. Viljan och ambitionen att skriva finns men det rinner lätt ut i sanden då man saknar någon att reflektera tillsammans med. En slutsats som kan dras av detta är att lärarutbilda-

---

¹ Mentor används för att beteckna en lärare med anknytning till förskola/skola och som ansvarar för en grupp studenter, mentorsgrupp, genom hela utbildningen.

² Detta projekt är finansierat av Högskoleverket.

re, mentorer, också saknar redskap för hur man skall hantera denna form av undervisning.

Liknande resultat framkommer hos Eriksson (2000). Vissa texter har berättarkaraktär medan andra innehåller mera av funderingar, värderingar och frågeställningar medan andra texter innehåller någon form av resonemang kring begreppen: "Iaktta, handla, reflektera, notera, beskriva och resonera". Endast i några enstaka fall förekommer textavsnitt där teoretisk kunskap relateras till praktisk erfarenhet eller tvärtom. I texterna råder också vad Eriksson kallar en teoretisk tystnad. Vilket visar att studenter har haft svårt att se sambandet mellan den praktik och teori. Dessa resultat väcker många frågor hos oss som lärarutbildare och utgör vår första utgångspunkt för denna ansökan.

En andra utgår från Emsheimer (2000, 2002) vars studier visar stora likheter med det vi funnit i Borås. Han har observerat hur studenter inom lärarutbildningen i Stockholm arbetar vid s.k. praktikbearbetning, där uppgiften var att de tillsammans skall utveckla kunskap utifrån egna praktikerfarenheter. Han fann att praktikbearbetningen oftast stannade på nivån att berätta för varandra istället för att reflektera över sina olika erfarenheter. Några studenter gjorde jämförelser mellan sina erfarenheter men få kom till nivån att söka en djupare förståelse av fenomenet som togs upp. Han menar att studenterna i liten utsträckning har metoder för reflektion. Emsheimer (2002) har också intervjuat lärarutbildare om hur dessa ser på begreppet reflektion. Inte heller lärarutbildare har något svar på frågan om reflektionens innebörd eller på vad studenter skall utveckla med hjälp av reflektion. Han säger bl.a. att "Det finns en parallell mellan studenternas avsaknad av metoder och lärarutbildarnas. För att kunna utveckla vår kompetens i att bidra till studenternas reflektion skulle vi därför behöva utveckla den kollektiva reflektionen bland lärarutbildarna." (s 6). Liknande resultat framkom i ett utvecklingsarbete av Pramling m.fl. (1995).³

Den forskning och de utvecklingsarbeten vi tagit del av visar att dagboksskrivande liksom reflektion kan vara problematiskt både för lärarstudenter och lärarutbildare (Andersson, 2002; Berglund, 1998; Davidsson & Johansson, 1997; Emsheimer, 2000, 2001; Eriksson, 2001; Eriksson m.fl. 1999; Holthedahl Grisvold, 2003; Pramling m. fl., 1995; Rönnerman, 2001, 2002; Strömberg, 1986; Söndenå, 2002; Älmegran, 1999). Sammanfattningsvis framgår att studenterna ser yrkesdagboken som en tillgång i utbildningen men att de saknar metoder och redskap för hur innehållet kan problematiseras. De saknar redskap för att systematisera och (med

---

³ Detta projekt finansierades av medel från Grundutbildningsrådet.

Bateson, 1987) betrakta det erfarna och nerskrivna utifrån t.ex. likheter och skillnader. De refererade studierna visar att studenterna saknar någon att aktivt diskutera innehållet med men att de också saknar en förståelse för vad de skall göra för att få vidgade perspektiv. De visar också att lärarutbildare har ett oproblematiserat och förgivettaget förhållningssätt till begreppet reflektion, vad det står för och inte vet hur de skall arbeta med studenters reflektionsprocess. Dessa slutsatser utgör grund för vår ansökan, syfte såväl som för val av tillvägagångssätt. Det vi vill ta fasta på är att utveckla metoder och redskap för studenters dagboksskrivande, för kollektiv reflektion och mentorns roll.

SYFTE

Det övergripande syftet för projektet är att med utgångspunkt i studenters dagboks-skrivande utveckla redskap för att stödja det individuella såväl som det kollektiva lärandet. En viktig aktör i denna process är mentorn.

I syftet ingår att

- genom dialog om det som dokumenterats i dagboken kommunicera, utveckla och använda gemensamma begrepp i samtal om pedagogisk yrkesverksamhet.
- genom dialog i mentorsgruppen utveckla ett gemensamt yrkesspråk och förmåga till pedagogisk reflektion.
- finna former och modeller för att utveckla mentorns roll i lärarutbildningen i relation till studenters dagboksskrivande och reflektion;
- genom reflekterande dialoger inom mentorsgruppen utveckla den inomprofes-sionella kompetensen;

Inom projektet ser vi mentorerna som aktörer på två plan dels som medskapare i studenternas lärande dels som medskapare i en egen läroprocess vad gäller att ut-veckla förmåga att problematisera begreppet reflektion i relation till studenter.

METODER OCH GENOMFÖRANDE

Under denna rubrik presenterar vi de tre redskap vi vill använda och utveckla i utvecklingsarbetet; reflektion, mentorskap och dagboksskrivande.

Reflektion som redskap

Teoretisk kommer projektet att utgå från begreppen tyst kunskap och reflektion då dessa får anses som särskilt viktiga, både inom utbildningen och som verksam i yrket. Tyst kunskap används ofta som begrepp för att benämna en del av den praktiska kunskap som lärare besitter och som de inte har ord för att beskriva och som Eriksson (2000) kallar för teoretisk tystnad (jmf. Emsheimer, 2002).

En lärares praktiska kunskap är svår att beskriva. En lärare vet ofta hur något ska göras utan att kunna förklara hur de vet detta. En fråga som kan ställas är då om den praktiska kunskapen behöver beskrivas? Kan jag inte fortsätta och arbeta utan att beskriva det jag gör? Jag har ju kunskapen även om den inte är formulerad i förväg utan visar sig under processens gång. Förmodligen skulle det gå alldeles utmärkt, men en förutsättning för att kunskapen ska utvecklas är att man ”sätter ord på det man gör”. Genom att beskriva och sedan reflektera över det man skrivit så utvecklas kunskapen. Erfarenhet utan reflektion bidrar inte automatiskt till kunskapsutveckling. Det gäller att både ha en säkerhet i kunskapsutövandet och en kritisk kunskapsbildning. För att förtrogenhetskunskapen ska utvecklas måste man därför reflektera över och bearbeta sina erfarenheter (Rolf, 1991)

Reflektion kan liknas vid att ta ett steg tillbaka, för att se och tänka över sig själv och vad man gör (Molander, 1993). Denna typ av reflektion kan kallas självreflektion. Reflektionen kan även ses som tänkande, jag kan tänka på olika saker i min omvärld, det kan vara min egen verksamhet eller vad som helst i världen. Genom att koppla samman dessa två, reflektion som självreflektion och reflektion som tänkande, att distansera sig till sin egen verksamhet och nå en självupptäckt ”så är det en naturlig fortsättning att dröja kvar vid det upptäckta för att få kunskap om det och förstå det” (Bengtsson, 1994, s.29). Reflektionen kan ske inåt, att se in sig själv eller den kan ske utåt genom att observera någon annan. Vidare kan reflektionen ske medan man handlar, reflektion i handling, eller den kan ske efteråt, reflektion över handling (Molander, 1993). Hur kan då detta ske? Hur kan de studerande utveckla sin förmåga att sätta ord på det de gör? Hur kan de erfarenheter de får under dagboksskrivandet tillföra något till deras tidigare kunskapsmassa? Vilket redskap

kan användas för att utveckla detta? Ett redskap är reflektionen, genom att artikulera sin kunskap och reflektera över den så utvecklas kunskapen.

Mentor⁴ och mentorsgrupp som arena och redskap

Mentorn är lärarutbildare med en central position vad gäller studenters möjligheter att knyta samman teoretiska och praktiska erfarenheter. Varje mentor ansvarar för en grupp om åtta studenter. Gruppen är homogen, såtillvida att den är sammansatt utifrån vilken inriktning studenterna läser, och skall vara densamma genom hela utbildningen. Sambandet mellan de verksamhetsförlagda och de högskoleförlagda studierna ska stärkas och ges kontinuitet genom att samspelet mellan praktik och teori tydliggörs. Studenternas egna beskrivningar och reflektioner i yrkesdagboken skall ligga till grund för mentorsgruppsträffarnas innehåll. Analytiska och reflekterande samtal skall utgöra modell för mentorsgruppen där studenten beskriver en situation (muntligt eller skriftligt), medstudenter och mentor lyssnar och ställer yrkesmässiga frågor som hjälper till att analysera och reflektera över det som beskrivits. Mentorsgruppen har till syfte att ge den studerande möjlighet och tid till reflektion över den egna yrkesrollen och den egna utvecklingen under utbildningen. (se tidsplan i ansökan).

Dagboksskrivande som redskap

I utvecklingsprojektet har vi för avsikt att pröva olika konkreta modeller för skrivande och reflektion. I vilken ordning de olika modellerna prövas kan givetvis skilja sig åt mellan olika mentorsgrupper. Dessa modeller skall prövas inom både högskole- och verksamhetsförlagda studier och utvärderas kontinuerligt. Dessa olika modeller eller metoder skall utvärderas kontinuerligt. Exempel på modeller som är tänkta att prövas kan hämtas från de erfarenheter vi hittills har från den nuvarande undervisningen men också från andras erfarenheter (bl.a. Berglund, 1988, Davidsson & Johansson, 1997; Pramling, m.fl., 1995; Älmegran, 1999). Dessa modeller kommer att konkretiseras under den första inledande fasen, våren 04. Med utgångspunkt från intervjuer med studenter med erfarenhet från dagboksskrivande och tillsammans med studenter som ingår i en planeringsgrupp formuleras olika sätt att skriva dagbok på. Idéer som vi just nu funderar över är:

---

⁴ Den som är mentor inom utbildningen i Borås måste ha en aktiv tjänst som lärare i förskola eller grundskola.

Dialogen. Dagboken kan användas i dialog med och i samarbete med medstudenter, handledare och högskolans lärare. Där kan man skriva ner tankar om arbetet och yrket, under föreläsningar, eller vid egen läsning av litteratur. Man överlämnar detta till en medstudent i sin mentorsgrupp som läser, funderar och ger skriftligt svar. Detta kan då vara underlag för samtal som utgår från den skrivandes upplevda behov och de reflektioner som den som läst har gjort. Att byta texter att reflektera över texter inom en studerandegrupp kan ur den aspekten vara utvecklande.

Text och tanke: Text och tanke kallas en idé som innebär att man väljer citat ur en text ur den kurslitteratur som ingår i undervisningen. Dessa citat skrivs av och därefter skriver man ner sina tankar i anslutning till citatet. Citaten väljs med utgångspunkt i att det är något som förvånar en, något man tar avstånd från, något man instämmer i, något man undrar över etc. Dessa exempel lyfts fram i mentorsgruppens diskussioner.

Essay: Ett annat exempel på användningssätt är den s.k. essaymodellen. Ett exempel på denna arbetsform innebär att man i mentorsgruppen bestämmer sig för att fundera över tolkningar av ett speciellt begrepp. Var och en definierar då innehållet i ett avgränsat yrkesbegrepp, t.ex. planering, utvärdering, undervisning ... Sedan diskuterar man det skrivna, byter texter, frågar, lyssnar, jämför, utvecklar gemensamma frågor. Dessa olika definitioner kan efter en tid ge den studerande möjlighet att överblicka den egna processen på vägen till lärare. Hur tänkte jag då? Hur tänker jag nu?

TIDSPLAN INKLUSIVE UTVÄRDERING

Projektidén bygger på en kontinuerlig utvärdering av arbetet. När detta skall ske och vilka som ansvarar redovisas under respektive termin. Utvärdering i detta projekt handlar om att få fram information om insatsens förutsättningar, processer och resultat. Anledningen till att utvärdera projektet är att öka utbildningens kunskaper om vilken betydelse att skriva yrkesdagbok samt reflektera tillsammans med andra i mentorsgrupper har för studenters lärande till lärare.

- Våren 04

Rekrytering av de mentorer och studenter som vill ingå i projektet (ca 8 mentorer och 80 studenter). Studenter i lärarutbildningen, med erfarenhet av dagboksskrivande (termin 2 och 6) skall ingå i en planeringsgrupp.

Intervjuer med studenter och mentorer genomförs kring reflektionsbegreppet och dagboksskrivande. Start av seminarier för mentorer kring reflektionsbegreppet – hur definierar man det? Kan vi nå en gemensam förståelse av dess betydelse? Alla i projektgruppen är involverade i de olika aktiviteterna.

- Höttermin 04

Projektet startar. Projektgruppens medlemmar är handledare för två mentorer och knutna till två studentgrupper vardera. Handledarträffar ordnas för mentorerna där deras eget dagboksskrivande fokuseras parallellt med exempel från studenters skrivande. Observationer genomförs i de olika mentorsgrupperna. Dessa observationer skall utgöra grund för handledningssamtal mellan projektledarna och mentorer. Processutvärdering med studenter och mentorer genomförs. Fortsatt diskussion om reflektionsbegreppet förs i samband med handledningsseminarier med mentorerna.

- Våren och hösten 05

Utifrån de utvärderingar och samtal som förts med studenter och mentorer fortsätter projektet. Yrkesdagboken utgör fortsatt ett kontinuerligt inlag i mentorsträffarna men sätt att skriva och samtala/reflektera förändras utifrån de utvärderingar som gjorts. Observationer av mentorsgruppssamtal kommer att utgöra underlag för handledningssamtal med mentorer. Utvärdering med grupper av studenter och grupper av mentorer görs vid två tillfällen under året. Dessa dokumenteras och utgör underlag för ev. förändringar av modeller. Fortsatt diskussion inom mentorsgruppen om reflektionsbegreppet.

- Våren 06

Utvärdering genom individuella intervjuer med mentorer och gruppintervjuer med studenter om de olika modeller för skrivande och reflektion som prövats. Dessa bandas. Analys av insamlade data för att finna former för hur resultaten skall kunna implementeras hos övriga studenter och mentorer. Utarbetande av en "mentors-handbok" kring dagboksskrivande, studenters reflektion och mentorns roll. Mentorshandboken skall också innehålla en modell för pilotutbildning av nya mentorer. Genom pilotutbildning kan mentorer som deltar i projektet bli handledare för nya mentorer såväl som för kollegor inom den egna skolenheten. Detta innebär en spridning av de kunskaper och erfarenheter som projektet gett till förskolor och skolor inom institutionens VFU- område.

- Hösten 06

Implementeringsfasen startar. Den omfattar seminarier med samtliga mentorer inom lärarutbildningen samt lärare inom den högskoleförlagda delen av lärarutbildningen. Denna utbildning görs utifrån erfarenheter och kunskap som genererats inom projektet. De mentorer som deltagit i utvecklingsprojektet deltar i processen som seminarieledare. Även studenter förväntas delta med sina erfarenheter för att lyfta fram studentperspektivet. (Se förväntad förändring på grundutbildningen.)

FÖRVÄNTAT RESULTAT

Genom detta projekt förväntas deltagarna utveckla en professionell kompetens med utgångspunkt i ett gemensamt yrkesspråk och förmåga till reflektion över den pedagogiska yrkesverksamheten och läraryrkets komplexitet. Men också med förmåga att se förskolans och skolans roll som en del av det omgivande samhället. Vi förväntar också att dessa resultat kan spridas och bidra med inspiration till andra ämnesdiscipliners arbete med reflektion och modeller för kollektivt lärande.

SPRIDNING AV RESULTAT

Metoder för reflektion har problematiserats och utvecklats och kan användas inom lärarutbildningens samtliga kurser. De erfarenheter och kunskaper som vunnits inom projektet bör spridas till andra lärosäten. Detta kräver medel för tryckning av rapporter där projektets olika delar avrapporteras och problematiseras. Vi ser det också som viktigt att kunna delta i didaktiska och pedagogiska konferenser för att sprida våra erfarenheter men också få dem diskuterade med företrädare för undervisning på andra lärosäten. Exempel på årligen återkommande konferenser i Sverige och Norden är Didaktikkonferensen och NFPF/NERA. Vi planerar också att studenter skall delta med sina erfarenheter i samband med konferenspresentationer.

Referenser

Andersson, E. (2002). *Varför skriva yrkesdagbok?* Borås: University College of Borås, School of Education and Behavioral Sciences. Rapport nr 17, 2002.

Bateson, G. (1987). *Ande och natur*. Lund: Symposium Bokförlag och tryckeri.

Berglund, B. (1988). *Pedagogiska dagböcker i lärarutbildningen*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.

Bengtsson, J. (1994). *Vad är reflektion?* Om reflektion i läraryrket och lärarutbildning. *Didaktisk Tidskrift*, (1-2), 21- 32.

Emsheimer, P. (2000). *Lärarstudenter som subjekt och objekt. Kritiskt tänkande och disciplinering i lärarutbildning*. Stockholm: HLS Förlag.

Emsheimer, (2002). *Studenters reflektion. Systematik eller fritt tyckande*. Paper presented at Didactic conference in Gävle.

Davidsson, B., Hägglund, S. & Kihlström, S. (1999). *Projektet "Lära till lärare" (Becoming a teacher: Project summary)*. Borås University College of Borås, School of Education and Behavioral Sciences. Rapport nr 1, 1999.

Davidsson, B. (1997). *Att skriva yrkesdagbok. (To write professional diaries)* Borås: University College of Borås, School of Education and Behavioral Sciences.

Davidsson, B., Eriksson, A., Strömberg, M., Dovemark, M. & Hägglund, S. (1999). *Två blivande lärares reflektioner över mötet med sin lärarutbildning*. Borås (Two teacher student's reflections and experiences during their first year of training): University College of Borås, School of Education and Behavioral Sciences Rapport nr 2 1999.

Davidsson, B. & Boglind, A. (2000). *Att skriva yrkesdagbok. (To write professional diaries)* Borås: University College of Borås, School of Education and Behavioral Sciences. Publication nr 6:2000.

- Davidsson, B. & Johansson, E. (1997). *I dagboken utvecklas synen på barns livsfrågor.* (In the diary views upon children's questions about life are developed) *Lokus: magazine for child- and youth science.* 4/97. Sid. 16 - 28.
- Eriksson, A. (2001). *Yrkeslärande ur ett dagboksperspektiv. (Professional learning in diary texts. A study of dairy texts produced by teacher students during in-practice training.* Borås University College of Borås, School of Education and Behavioral Sciences. Rapport nr 12, 2001.
- Eriksson, A., Davidsson, B. & Hägglund, S. (1999). *Iakta – handla – reflektera. Blivande förskollärare om yrkeslärande före och efter verksamhetsförlagd utbildning.* (Observe, act and reflect. Pre-school teacher students about professional learning before and after an in-practice period.) Borås: University College of Borås, School of Education and Behavioral Sciences. Rapport nr 4, 1999.
- Holthedahl Gisvold, G. (2002). *Hva må til for å gi innsikt i utvikling av samarbeidsrelasjoner?* (What does it take to reach insight of work relations?) Paper presented at seminar in Gothenburg.
- Lategan, S. (2002). *Reflections on Activity.* Borås: University College of Borås, School of Education and Behavioral Sciences. Publication nr 10, 2002.
- Molander, B. (1993). *Kunskap i handling.* (Knowledge in action) Gothenburg: Daidalos.
- Pramling, I., Davidsson, B, Fors, B. & Johansson, E. (1996). *Förskolebarn och livsfrågor. (Pre-school children and life questions) A didactic experiment with future pre-school teachers* Rapport nr. 10 from the Department of methods, University of Gothenburg.
- Rolf, B. (1991). *Profession, tradition och tyst kunskap. (Profession, tradition and silent knowledge) A study of the Michael Polanyis theory about the silent dimension of the professional knowledge.* Övre Dalkarlshyttan: Nya Doxa.
- Rönnerman, K. (2000). *Att växa som pedagog. (to grow as a pedagogue) Evaluation of a research project within the pre-school.* Gothenburg: IPD-rapporter, Nr. 2000:23, University of Gothenburg, Department of Pedagogic and Didactic.

Strömberg, M. (2001). *Från yrkesmotiv till yrkesmotivation som grund för socialisation in i yrket.*(From professional motive to professional motivation as a base for socialization into the profession) Borås: University College of Borås, School of Education and Behavioral Sciences. Rapport nr 11, 1999.

English summary

Professional Diary – Reflection – Mentoring Three Tools in the Process of Becoming a Teacher

Since 1997 professional diary has been emphasized in the teacher education at University College of Borås. Some studies show that the professional diary is used to document and take down notes of things that are thought of as good to remember, but it is unusual for the students to reflect, analyse and evaluate what they have experienced. A conclusion drawn from this is that teacher educators, mentors, also lack the tools of how to handle this type of education.

Our aim is to develop the usage of the professional diary as a basis for professional reflection and mentorship within a teacher education setting and to develop tools to support the individual as well as the collective learning.

The aims comprise the following parts:

- To communicate, develop and use common concepts in conversations about pedagogical profession based on dialogues about the documented material in the diary.
- To develop a common professional language and ability of pedagogical reflection from dialogues in the mentor group
- To find forms and models to develop the role of the mentor in the teacher education.
- To develop professional competence from reflecting dialogues within the mentor group.

Through the project the participants are expected to develop professional competence, a common professional language and the ability to reflect about the educational teacher profession and its complexity. The project also will support and strengthen links between teacher education at the University College and the teacher training in school practice.

Keywords: Higher Education, Classroom Research, Instructional Innovation, Teacher Education, Diaries, Professional Development, Reflective Teaching, Mentors.

Rapporter från Institutionen för pedagogik

1. Davidsson, B., Hägglund, S., & Kihlström, S. (1997/1999). *Projektet "Lära till lärare"*. *Projektbeskrivning*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 1, 1999.
2. Davidsson, B., Eriksson, A., Strömberg, M., Dovemark, M., & Hägglund, S. (1999). *Två blivande lärares reflektioner över mötet med lärarutbildningen*.
Projektet "Lära till lärare".
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 2, 1999.
3. Strömberg, M. (1999). *"Det finns gyllene dagar och stunder i lärarens arbete och det är dom som gör att man knogar på."* *Åtta lärares upplevelse av tillfredsställelse i arbetet.* *Projektet "Lära till lärare"*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 3, 1999.
4. Eriksson, A., Davidsson, B., & Hägglund, S. (1999). *Iaktta – handla – reflektera. Blivande förskollärare om yrkeslärande före och efter verksamhetsförlagd utbildning*. *Projektet "Lära till lärare"*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 4, 1999.
5. Davidsson, B., Dovemark, M., & Hägglund, S. (1999). *Vem blir lärare och varför? Utgångspunkter för en studie med fokus på lärarstudenters sociokulturella bakgrund och dess betydelse för högskolestudier och yrkesval*. *Projektet "Lära till lärare"*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 5, 1999.
6. Kärrby, G. (2000). *Svensk förskola – Pedagogisk kvalitet med socialpolitiska rötter*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 6, 2000.

7. Szklarski, A. (2000). *Konfliktupplevelsens väsen. En empirisk-fenomenologisk studie bland ungdomar i två länder.*
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 7, 2000.
8. Davidsson, B. (2000). *Samling – en symbol för integration mellan förskola och grundskola?*
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 8, 2000.
9. Oudhuis, M. (2000). *Gunvors-projektet – En utvärdering av ett samarbetsprojekt mellan Gunnareds sjukhem, SAFs regionkontor och Volvo Lastvagnar.*
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 9, 2000.
10. Riestola, P. (2000). *Växtkraft Mål 4 – för långsiktig målmedvetenhet?*
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 10, 2000.
11. Strömberg, M. (2001). *Från yrkesmotiv till yrkesmotivation. Blivande lärares yrkesvalsmotiv som grund för socialisation in i yrket.*
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 11, 2001.
12. Eriksson, A. (2001). *Yrkeslärande ur ett dagboksperspektiv. En studie av blivande lärares dagboksskrivande och yrkeslärande under praktiken.*
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 12, 2001.
13. Holm, A-S. (2001). *Vem söker sig till lärarutbildningen och varför? – en studie av blivande förskollärare och grundskollärare vid Högskolan i Borås.*
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 13, 2001.
14. Holm, A-S. (2001). *Blivande förskollärares och grundskollärares syn på den integrerade lärarutbildningen vid Högskolan i Borås.*
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 14, 2001.

15. Szklarski, A. (2002). *Den kvalitativa metodens mångfald. Skilda ansatser - skilda tolkningsintentioner.*
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 15, 2002.
16. Fransson, A. (2002). *Nya villkor för lärandet i den högre utbildningen - om utmaningar för högskolans pedagogik.*
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 16, 2002.
17. Andersson, E. (2002) *Varför skriva yrkesdagbok!*
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 17, 2002.
1. Björkdahl Ordell, S. (2003) *Räkna med textil.*
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 1, 2003.
1. Björkdahl Ordell, S. (2006) *Slöjdcirkus att iscensätta ett estetiskt lärande.*
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Rapport nr 1, 2006.

Projektrapporter från Institutionen för pedagogik

Centrum för arbetsvetenskap

1. Oudhuis, M. (2003) *AiS - Arbetsvetenskap i Sjuhärad. Nätverk för forskning och utveckling av arbete i Sjuhärad*
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Projektrapport nr 1, 2003.

Projektrapporter från Institutionen för pedagogik

Lära till lärare

1. Eriksson, A. (2003) *Samhällsuppdraget, yrkesutövandet och vetenskapliggörandet*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Projektrapport nr 1, 2003.
2. Davidsson, B., Holm, A-S., Reis, M., Kärrby, G., & Hägglund, S. (2003) *Barn i integrerade skolverksamheter*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Projektrapport nr 2, 2003.
3. Strömberg, M. (2003) *Föreställningar om integration av pedagogiska traditioner inom en lärarutbildning*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Projektrapport nr 3, 2003.
1. Davidsson, B. (2004) *Fysiska och sociala villkor i integrerade klassrum. Beskrivning av ett forskningsprojekt*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Projektrapport nr 1, 2004.

Projektrapporter från Institutionen för pedagogik

Yrkesdagbok – reflektion - mentorskap

1. Kihlström, S., Andersson, E., Davidsson, B. & Arvidsson, I. (2006) *Yrkesdagbok – reflektion – mentorskap. Tre redskap i lärarutbildningen*. (Projektbeskrivning)
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Projektrapport nr 1, 2006.

Rapporter från Pedagogiskt centrum

1. Lönn, A. (1999). *Pedagogisk handledning vid högskola. En studie av pedagogisk handledning vid Sektionen för Väg- och Vattenbyggnad Chalmers Tekniska Högskola.*
Högskolan i Borås, Pedagogiskt centrum.
Rapport nr 1, 1999.
2. Lönn, A. (2000). *Vad förväntas av/väntar handledare och studenter? En enkätstudie om handledares och studenters förväntningar på varandra inför examensarbetet, om deras förväntningar uppfyllts, samt deras beskrivningar av handledningens förlopp.*
Högskolan i Borås, Pedagogiskt centrum.
Rapport nr 2, 2000.

Från och med 2001-01-01 övergår Pedagogiskt centrum till en egen enhet: Centrum för lärande och undervisning.

Skrifter från Institutionen för pedagogik

1. Davidsson, B. (1999). *"Vi vill mer än vi ibland klarar."* Om samarbete mellan förskollärare, grundskollärare och fritidspedagoger. Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik. Skrift nr 1, 1999.
2. Eriksson, A., & Haverlind, A. (2000). *"Dä kommer luft inne mä"*. En etnografisk studie av förskolebarns lärande inom naturvetenskap, miljö och teknik. Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik. Skrift nr 2, 2000.
3. Jenslöv, T. (2000). *Hur arbetar förskollärare med bråkiga barn?* Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik. Skrift nr 3, 2000.
4. Karlsson, H., & Wademyr, P. (2000). *Lära för livet. Förskollärares uppfattningar om barns lärande.* Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik. Skrift nr 4, 2000.
5. Holm, A-S. (2000). *Hobergskolan. Beskrivning och utvärdering av ett skolprojekt i Vårgårda kommun.* Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik. Skrift nr 5, 2000.
6. Davidsson, B., & Boglind, A. (2000). *Att skriva yrkesdagbok. En möjlighet för den reflekterande pedagogen.* Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik. Skrift nr 6, 2000.
7. Davidsson, B. (2002) *Föreställning om kön som idé, innehåll och arbetsformer i förskolans och skolans läroplaner 1980 – 1998.* Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik. Skrift nr 7, 2002.

8. Lategan, S. (2002) *Three Dimensions of Professional Development - A Qualitative Study of Professional Development among Distance Educators*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Skrift nr 8, 2002.
9. Lategan, S. (2002) *Mentoring in Swedish Teacher Education*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Skrift nr 9, 2002.
10. Lategan, S. (2002) *Reflections on Activity*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Skrift nr 10, 2002.
11. Flobrant, D. (2002) *Skolelevers arbetsmiljö sett ur ett hälsoperspektiv*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Skrift nr 11, 2002.
1. Bartomeus, G. (2003) *The role of cognitive styles in e-learning: A discussion of literature*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Skrift nr 1, 2003.
1. Boglind, A., Persson, E., Tholin, J., Sjöholm, E., & Ferlin, M. (2004) *Tankar kring ämnesdidaktikens mål, mening och metaforer*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Skrift nr 1, 2004.
1. Persson, S. (2005) *Min syn på och erfarenheter av mentorskap*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Skrift nr 1, 2005.
1. Hulthén, U. (2006) *Lässtuga. Beskrivning av ett utvecklingsarbete*.
Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik.
Skrift nr 1, 2006.

Skrifter om skolutveckling

1. Dovemark, M., Sörensson, K., & Appelqvist, R. (1999). *Den framtida lärarrollen – Flexibel organisation och arbetsformer. Ett arbetslagsutvecklingsprojekt.*
Högskolan i Borås, Centrum för skolutveckling.
Skrift nr 1, 1999.
  2. Hermansson Adler, M., & Larsson, P. (1999). *Piloter för lokal skolutveckling. Ett projekt till stöd för kompetensutveckling av skolans personal*
Högskolan i Borås, Centrum för skolutveckling.
Skrift nr 2, 1999.
  3. Lönn, A. (1999). *Uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring. Rapport om ett utvecklingsprojekt.*
Högskolan i Borås, Centrum för skolutveckling.
Skrift nr 3, 1999.
  4. Brorman, A. (1999). *Möjligheternas möte? Rapport om ett utvecklingsprojekt. En förändrad lärarroll – arbetslagets praktiska vardagsarbete med fokus på barns läs- och skrivutveckling och tematisk undervisning.*
Högskolan i Borås, Centrum för skolutveckling.
Skrift nr 4, 1999.
-
1. Swärdh, C. (2004). *Effektutvärdering av Specialpedagogisk kompetensutveckling i Borås Stad.*
Högskolan i Borås, Centrum för skolutveckling.
Skrift nr 1, 2004.
  2. Brorman, A. (2004). *Aktionslärande.*
Högskolan i Borås, Centrum för skolutveckling.
Skrift nr 2, 2004.
-
1. Heikkilä, B. (2005). *Jag trodde inte att det var så mycket runt omkring. En studie om nya lärares arbetsituation.*
Högskolan i Borås, Centrum för skolutveckling.
Skrift nr 1, 2005.